http://www.howtoexam.com

(Pages : 3) **3219**

Reg. No. : ....

Name : ....

IV Semester M.A. Sanskrit (Special) Examination, June 2009
SN 243 : NYAYA – IX (2005 Admn. Onwards)
सामान्यनिरुक्तिः प्रथमलक्षणम्, दिनकरी अनुमानखण्डे हेत्वाभासः च ।

Time: 3 Hours   Max. Marks: 75

सूचना : संस्कृत*भाषायामुत्तराणि देयानि ।* ***देवनागरी*** *लिपिरुपयोक्तव्या ।*

I. कोष्ठात् समुचितमुत्तरमादाय लिखत : **(1×15=15)**

1) गङ्गेशोपाध्यायैः विरचिताः ग्रन्थः ______________ ।

(तत्वचिन्तामणि, कुसुमाञ्जलिः, न्यायसार)

2) हेत्वाभासाः कतिविधाः ?

(सप्नविधाः, पञ्चविधाः, बहुविधाः)

3) 'तत्त्व निर्णयविजयप्रयोजकत्वात' इन्यत्र विजयपदस्य कोऽर्थ ?

(पराहङ्कारखण्डनरूपंम्, अपवर्गसिद्धिरूपम्, धर्मप्राप्तिरूपम्)

4) यथाश्रुतमिंद हेतुदोषाणां लक्षाणम् इति केनोक्तम् ?

(दीधितिकारेण, गौतमेन, चार्वाकेण)

5) मूलोक्त लक्षणानां दुष्टहेतुलक्षणत्त्वे को दोषः ?

(अतिव्याप्ति, अव्याप्तिः, न्यूनता)

6) अनुमितिपदस्याऽ इनुमितिसामान्यपरत्वे इत्यर्थकल्पने को दोषः ?

(असंभवः, न्यूनता, अतिव्याप्तिः)

7) 'सपरिकरं हेतून्निरूप्य' इत्यत्र 'परिकरंशब्दस्यार्थः कः ?

(व्याप्तिपक्षधर्मते, परामर्श, अनुमितिः)

8) लिङ्गानुपधानमतस्य प्रवक्ता कः ?

(गङ्गेशः, कणादः,)

P.T.O.

Download latest Placement Paper, puzzles, technical and aptitude question paper

http://www.howtoexam.com

9) हेत्त्वाभासनिरूपणस्य का सङ्गति: ?

(विजयलक्षणैककार्यकारित्त्वम्, उपोद्धातकारणत्त्वम्, प्रसङ्गसङ्गतित्त्वम्)

10) तत्त्वचिन्तामणि ग्रन्थस्योपरि गदाधरेण विरचित: व्याख्या ?

(गादाधरी, जागदिशी, माधुरी)

11) 'शब्दो अनित्य: शब्दत्त्वात्' इति कस्योदाहरणम् ?

(सपक्षस्य, विपक्षस्य, बाधस्य)

12) पर्वत: वहन्यभाववान् इन्यत्र अनुमितिविरोधित्वे अपि न हेतुदोष: । कस्मात् ?

(विशिष्टस्याप्रसिद्धत्वात् , निश्चयज्ञानात्, विशिष्टवैशिब्दयवगाहिज्ञानाभावात्)

13) अनुपसंहारी च कस्य ज्ञानस्य प्रतिबन्धक: ?

(व्यतिरेकव्याप्तिज्ञानस्य, अन्वयव्याप्ते:, सद्धेतो:)

14) ह्रदो द्रव्यं धूमादित्यूदाहरणे को दोष: ?

(संशय:, स्वरूपासिद्धि:, व्याप्ति:)

15) 'मणिमयो गिरि' इति कस्योदाहणम् ?

(आश्रयासिद्धस्य, दृष्टहेतो:, सद्धेतो:)

II. वाक्येन वाक्याभ्यां वा **दशाना**मुत्तरं लिखित । **(1×10=10)**

16) मूलोक्त लक्षणानि हेतुदोषाणां दृष्टहेतूनां वा इति शङ्काया: समाधान किम् ?

17) लक्षणे यथार्थ पयस्य निवेशनं किमर्थम् ?

18) हेत्त्वाभास निरूपणे कस्य सङ्गतित्वं संभवति ।

19) हेत्त्वाभासानां तत्कार्यकारित्वं कथम् ।

20) लिङ्गोपधानमतस्य प्रवक्ता क: ? अस्य मतस्य वैशिष्ट्यं किम् ?

21) तत्त्व निर्णय: इति पदस्य कोऽर्थ ?

22) अनुमितिपदस्य पत्किञ्चिदन्डमितिपरत्वे इत्यर्थकल्पने को दोष: ?

23) हेत्वभासानां लक्षणं किम् ?

24) सत्प्रतिपक्ष: क: ?

25) सव्यभिचारे कस्य प्रतिबन्धकत्वम् ?

HowToExam.com

Download latest Placement Paper, puzzles, technical and aptitude question paper

http://www.howtoexam.com

26) अन्वयमात्रव्याप्तिको हेतु क: ?

27) साध्यवदन्य वृत्रि क: ?

28) काञ्चनमयपर्वतो वहिनमान् इति वाक्ये हेत्त्वाभास: क: ?

29) विरूद्ध क: ?

30) अनुपसंहारी क: ?

III. प्रकरणं प्रदर्श्य **चतुर्णामाशयं** लिखत । **(2½×4=10)**

31) "अथवा तत्वनिर्णयस्साध्यवत्ता ज्ञाने प्रमात्त्वनिश्चय:" ।

32) "अनुमितिपदस्य प्रकृत पक्ष साध्यहेतुकानुमिति परत्वमावश्यकम् " ।

33) "इदन्त्ववधेयम् अभिधेयत्वं प्रमेयत्वस्य व्यभिचारींत्यत्र, इत्यादि भट्टाचार्य:" ।

34) "तल्लक्षणं तु यद्विषयकत्वेन ज्ञानस्यानुमिति विरोधित्वं तत्वम् " ।

35) "इत्यं च साध्याभावव द्वृत्ति हेत्वादिकं दोष:, तद्वत्वं च हेतौ येन केनापि सम्बन्धेनेति नव्या:" ।

36) "एवं मूलावच्छिन्नो वृक्ष: कपिसंयोगीत्यत्ताणि बोध्यम्" ।

IV. **एकैकया** खण्डिकया **द्वयो**रूत्तरं लिखत । **(5×2=10)**

37) हेत्वाभासनिरूपणाभावे मूलग्रन्थस्य न्यूनता, तत्परिहारश्च कथमिति विशदयत ।

38) 'साध्यव्याप्यहेतुमान् पक्षा साध्यावान्' इत्यत्र पक्षविशेष्यत्वं कथम् ?

39) अनैकान्तिका: के ?

40) असिद्ध: क: ?

V. 41) 'यथाश्रुतमिदं हेतुदोषाणां लक्षणं' सावतरणं आशयमाविष्कुरुत । **(15×1=15)**

अथवा

42) तत्रानुमिर्तिकारणीभूता भावप्रतियोगि यथार्थ – ज्ञानविषयत्वम् – सोदाहरणं व्याख्यात ।

43) हेत्वभासाश्च पञ्चधा - यथादिनकरी विशदयत । **(15×1=15)**

अथवा

44) 'स्यादसिद्धिरतस्त्रिधा' – सोदाहरणं विशदयत ।

―――――――――――――

Download latest Placement Paper, puzzles, technical and aptitude question paper